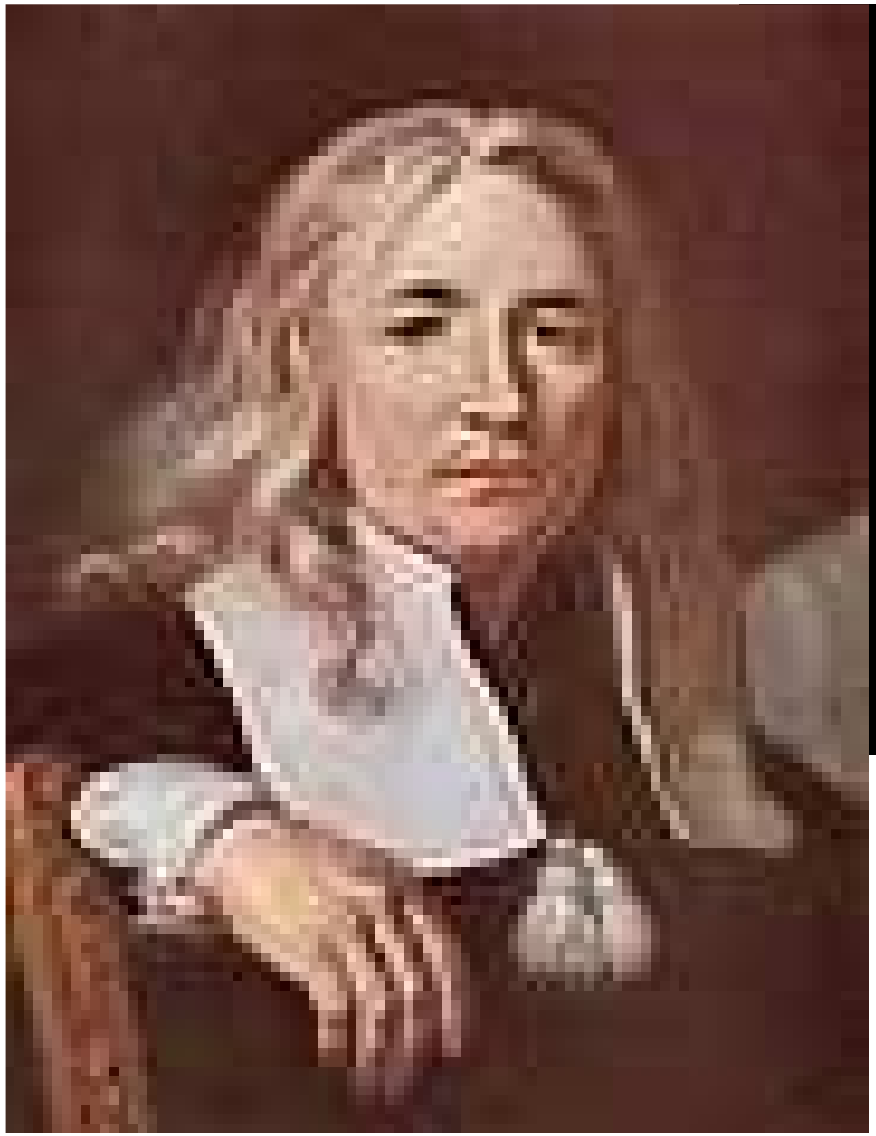

ČESKÉ BAROKNÍ MALÍŘSTVÍ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Karel Švuger

DVK/ 3. ročník

Září 2012

Obrazová dokumentace, výrazné osobnosti vrcholného baroka

VY_32_INOVACE_DVK23/13

[redacted]

Karel Škréta, 1610 – 1674

- pocházel z protestantské rodiny, po vydání **Obnoveného zřízení zemského (1627) odešel z vlasti**
- po několika letech konvertoval ke katolické víře a rozhodl se vrátit domů a působil v katolickém prostředí, kde si **vydobyl uznání a stal se vyhledávaným mistrem**
- projevil se jako citlivý vypravěč s **vytříbeným smyslem pro kompozici** i pro přesvědčivé vyjádření dějových situací
- všechny tyto výpravné kompozice se vyznačují kultivovanou **harmonií barev** a působivými, funkčně uplatněnými **kontrasty osvětlených a zastíněných míst**
- v období po skončení třicetileté války přibývalo Škrétovi objednávek na **obrazy s náboženskou tématikou** pro nové kostely a kláštery

- jeho malířství se rozvíjelo v podstatě ve dvou směrech, vedle náboženských obrazů maloval umělec celý život **podobizny**, kompozice se světským námětem tvořil velice málo
- měl výjimečný smysl pro postižení **příznačného výrazu osob**, které znázorňoval střízlivě a věcně, bez použití nadsázek
- jako rozený malíř dovedl přitom jemně **odstiňovat charakter různých materiálů** a udržet celek v harmonické jednotě
- do jeho díla můžeme zařadit:
  - **Svatováclavský cyklus** (šest obrazů, 1641)
  - **sv. Martin se dělí se žebrákem o plášť** (1645)
  - **sv. Karel Boromejský navštěvuje nemocné** (1647)
  - **Nanebevzetí Panny Marie** (Týnský chrám v Praze, 1649)
  - **Portrét rodiny řezače drahokamů Dionysia Miseroniho** (1653)
  - **Pašijový cyklus** (deset obrazů chrám sv. Mikuláše na Malé Sraně)

- Karel Škréta měl podstatný vliv na tvorbu další malířů působících v Čechách:
  - **Antonín Stevens ze Steinfelsu** (1618 – 1672)
  - **Matěj Zimprecht** (1628 – 1680)
  - **Jan Jiří Heintsch** (1647 – 1712)

sv. Martin se dělí se žebrákem o plášť (detail)
(Karel Škréta)

- dílo dokonale zvládnuté jak v celku i detailech
- kompozičně vyvážené v kresbě i v modelaci
- obraz byl původně vytvořen pro kostel sv. Martina ve zdi v Praze

Autoportrét
(Karel Škréta)

VÁCLAV HOLLAR (1607 – 1677)

- grafik a malíř, který **dosáhl evropského věhlasu**, který se uplatnil hlavně v cizině
- nejvíce pracoval pro anglického vyslance **Thomase Howarda Arundela**, s kterým cestoval po celé Evropě
- jeho dílo obsahuje na 4000 grafických listů (rytiny a lepty),jež jsou tématicky zaměřeny na **portréty, veduty, zátiší, ilustrace k odborné i umělecké literatuře, rytin obrazů význačných malířů** apod.

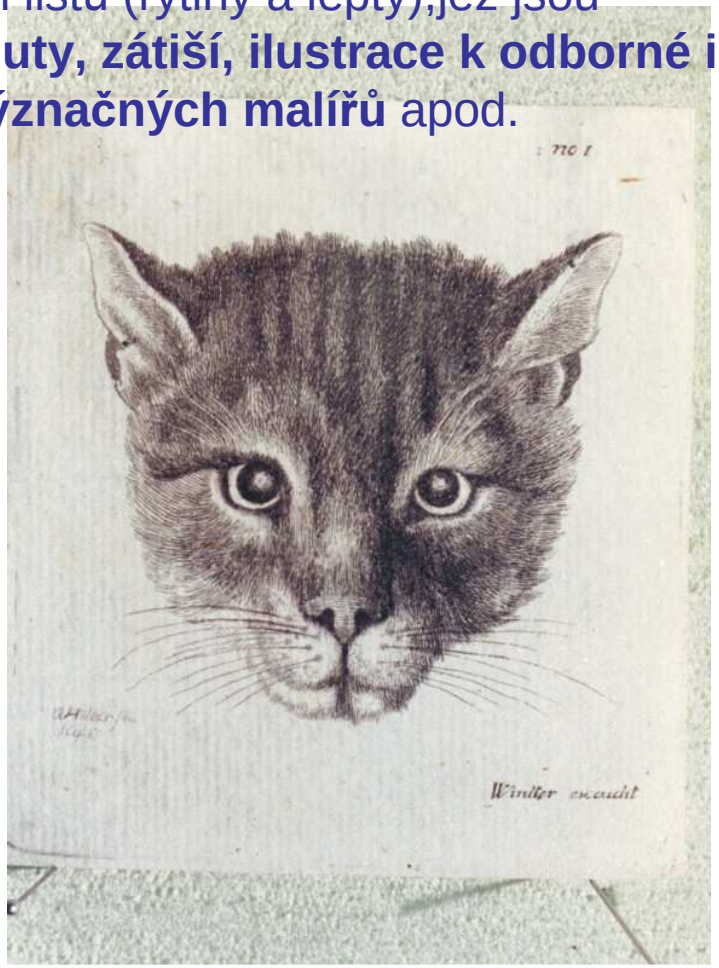

Dobrá kočka, která nemlsá

(Václav Hollar)

Autoportrét

(Václav Hollar)

Alegorie Jara

(Václav Hollar)

Mortalium nobilitas

(Václav Hollar)

PETR JAN BRANDL (1668 – 1735)

- významný představitel vrcholného baroka v českých zemích, učil se u dvorního malíře **Christiana Schrödera**
- od počátku 90. let se stal **vyhledávaným malířem oltářních obrazů** v Praze i na českém venkově
- v této době na něj silně působil **Michal Václav Halbax** (rakouský malíř, který působil v Praze)
- jeho prostřednictvím se Brandl seznámil s koloristicky uvolněnou **kontrastní šerosvitnou malbou**, usilující o dramatický výraz
- vedle velkých oltářních obrazů maloval po celý život **podobizny a hlavy světců**, v nichž uplatnil svou schopnost **psychologické charakteristiky** a zálibu pro patózní přednes

- **Smrt sv. Vintíře**, Břevnov, kostel sv. Markéty
- **Klanění tří králů**, Smiřice, zámecká kaple
- **Umučení sv. Bartoloměje**, Kolín, kostel sv. Bartoloměje
- **Uzdravení slepého Tomáše**, Národní galerie, Praha
- **Simeon s Ježíškem**, Národní galerie, Praha
- **Autoportrét**, Národní galerie, Praha

sv. Eustach

(Petr Jan Brandl)

- legendární křesťanský mučedník, důstojník Trajánova vojska
- ke křesťanství přestoupil potom co na lovu narazil na bílého jelena, který měl mezi parohy zářící krucifix

sv. Jeroným

(Petr Jan Brandl)

sv. Pavel

(Petr Jan Brandl)

JAN KUPECKÝ (1667 – 1740)

- český malíř, jehož rodiče emigrovali pro českobratrskou církev a usadili se v Pezinku
- v Holiči šel do učení ke **švýcarskému malíři Klausovi**
- patří k **předním evropským portrétistům** na přelomu 17. a 18. století
- svůj osobitý styl si vypracoval v Itálii pod vlivem **benátských koloristů a temnosvitné malby bolognské a římské**
- nakonec se usadil z obavy před náboženským pronásledováním v **Norimberku**, odkud podnikal cesty za prací
- usiloval o **psychologickou charakteristiku** portrétovaných osob a proto svůj zájem soustřeďoval na **výraz obličeje a živou hru rukou**
- vytvořil celou řadu **autoportrétů**, dostával tolik objednávek, že musel zaměstnávat řadu pomocníků

❖ **Podobizna malíře miniatur Bruniho**, Národní galerie, Praha

❖ **Podobizna Františky Wussinové**, Národní galerie, Praha

❖ **Malíř se svou rodinou**, Magyar Szépmüvézceti Múzeum, Budapešť

❖ **Hráč na flétnu**, Germanisches Nationalmuseum, Norimberk

Autoportrét

(Jan Kupecký)

Portrét Františky Wussinové

(Jan Kupecký)

Portrét N. Kriesengera

(Jan Kupecký)

VÁCLAV VAVŘINEC REINER (1689 – 1743)

- český malíř, pocházel z umělecké rodiny
- byl nejvýznamnějším **freskařem** v českém barokním malířství
- jeho rané období je poznamenáno vlivy **benátského kolorismu a Brandlova šerosvitu**
- v druhém období dosahuje **kolorit a opojení smysly účinku téměř tiepolovského**
- kromě fresek a oltářních obrazů maloval i **ideální heroické krajiny, bitevní obrazy a podobizny**
- svým dílem ovlivnil celou **následující generaci freskantů** v Čechách

❖ **Bitva s Turky**, Národní galerie, Praha

❖ **Ptactvo v krajině**, Národní galerie, Praha

❖ **Poslední soud**, kostel sv. Františka, Praha

❖ **Apoteoza sv. Jana Nepomuckého**, kostel sv. Jana Nepomuckého, Praha

❖ **Výjevy ze života sv. Kateřiny**, kostel sv. Kateřiny, Praha

Krajina

(Václav Vavřinec Reiner)

Krajina (Václav Vavřinec Reiner)

- Morava se více **orientovala na Vídeň**, odkud přicházeli cizí umělci (Italové, Němci, Nizozemci apod.)
  - **Carphoforo Tencalla** (freskař ve službách olomoucké diecéze)
  - **Johann Michael Rottmayer** (freskař ve službách pánů na zámku Vranov nad Dyjí)
- prvním moravským vrcholně barokním freskařem byl **Jan Jiří Etgens**, který maloval v klášterních kostelích ve Velehradě a Rajhardě
- v Olomouci působil významný tvůrce **Jan Kryštof Handke**
  - **kaple Božího těla** jezuitské koleje v Olomouci
  - malířská výzdoba **kaple zámku** ve Velkých Losinách
  - malířská výzdoba **chrámu Panna Marie Sněžné** v Olomouci

Freska zámecké kaple ve Velkých Losinách (detail) – Jan Kryštof Handke

Freska zámecké kaple ve Velkých Losinách (detail) – Jan Kryštof Handke

ZDROJE:

BAUER, Alois. *Dějiny výtvarného umění*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1998, 287 p. ISBN 80-858-3925-3.

CHÂTELET, Albert a Bernard Philippe GROSLIER. *Světové dějiny umění: malířství, sochařství, architektura, užité umění*. České vyd. 2., upr.,. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004, 784 s. ISBN 80-718-1936-0.

MRÁZ, Bohumír a Odborná spolupráce Marie ČERNÁ. *Dějiny výtvarné kultury*. 4. vyd., V Idea servis 3. vyd. Praha: Idea servis, 2002, 287 p. ISBN 80-859-7039-2.

Internetové zdroje:
http://cs.wikipedia.org
http://www.artmuseum.cz
http://historika.fabulator.cz
http://www.umeni.euweb.cz
http://www.dejinyumeni.czweb.org